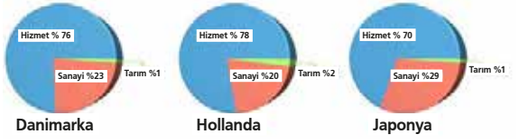
COĞRAFYA Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU HİZMET SEKTÖRÜNÜN EKONOMİDEKİ YERİ

Hizmet Sektörünün Türkiye Ekonomisine Etkisi

Dünyada ekonomiye yön veren temel sektörler; tarım, sanayi ve hizmet sektörleridir. Gelişmiş ülkelerde hizmet sektörünün gayrisafi millî hasıla içindeki payı tarım ve sanayi sektörlerine göre daha fazladır (Grafik 3.1). Ayrıca hizmet sektörü önemli oranda istihdam sağlayan sektörlerden biridir.

Grafik: Bazı gelişmiş ülkelerde ekonomik sektörlerin gayrisafi millî hasıla içindeki oranları 2018, Dünya Bankası

Hizmet alanlarının ekonomik ve sosyal gelişmelere bağlı olarak önem kazanması, hizmetler sektörünün sınıflandırılmasını gerekli kılmıştır. Farklı kriterlere göre yapılan sınıflamalardan en fazla kabul gören sınıflandırma, Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) kapsamında, Dünya Ticaret Örgütünün oluşturduğu sınıflandırmadır.

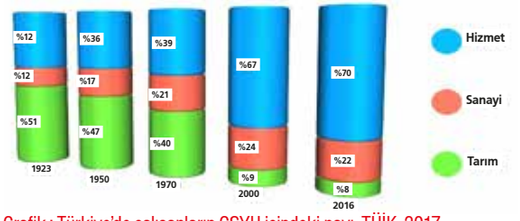
Bu sınıflandırmada aşağıdaki şekilde belirtilen 12 hizmet alt sektörü yer almaktadır.

1.Mesleki hizmetler
2. Haberleşme hizmetleri
3. Müteahhitlik ve ilgili mühendislik hizmetleri
4. Dağıtım hizmetleri
5. Eğitim hizmetleri
6. Çevre hizmetleri
7. Mali hizmetler
8. Sağlıkla ilgili ve sosyal hizmetler
9. Turizm ve seyahat ile ilgili hizmetler
10. Eğlence, kültür ve spor hizmetleri
11. Ulaştırma hizmetleri
12. Başka yere dahil edilmemiş diğer hizmetler

Cumhuriyet'in ilk yıllarında ülke ekonomisinin temelini tarım sektörü oluştururken gerçekleştirilen iktisat kongreleri ve ekonomik sistemlerin değişmesiyle tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörüne doğru bir yönelim olmuştur.

Hizmet sektörünün ülkemizde olduğu gibi tüm gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ön plana çıkmasında gelişen teknolojiye paralel olarak insan ihtiyaçlarının artması ve bu ihtiyaçların farklılaşması gibi faktörler etkili olmuştur. Hizmet sektörü günümüzde hayatın her alanına girmiş ve gayrisafi yurt içi hasılanın (GSYH) önemli bir bölümünü oluşturmuştur. Tarım sektörünün 80 yılda GSYH'nin %50'si seviyesinden ortalama %8 düzeyine gerilemesi, Türkiye'de ekonomik dinamiklerin değiştiğini göstermiştir.

Hizmet sektörü, GSYH'deki artan payının yanı sıra istihdam olanakları açısından da ekonomik kalkınmaya destek olmaktadır. Türkiye'de istihdam açısından en çok çalışanın yer aldığı sektör, hizmet sektörüdür. İstihdam edilen her iki kişiden biri bu sektörde çalışmaktadır.

Grafik : Türkiye'de çalışanların GSYH içindeki payı, TÜİK, 2017

Hizmet sektörünün GSYH'ye katkısı %70 seviyelerindedir. Dolayısıyla hizmet sektörü, gerek istihdam gerekse ekonomik katkı açısından ülke ekonomisinin temelini oluşturmaktadır.

Ulaşım Sektörünün Ekonomiye Katkısı

Ulaştırma; ülkemiz için sosyokültürel, siyasi ve özellikle ekonomik bakımdan büyük bir önem taşımaktadır. Ülkemizin ekonomik kaynaklarının iyi bir şekilde işletilmesi, iç ve dış ticaretin geliştirilmesi ancak muntazam bir ulaşım ağı ile mümkündür. Türkiye'nin millî gelirinde %7 civarında bir paya sahip olan ulaştırma sektörünün ekonomi üzerindeki etkilerini sıraladığımızda:

- Günümüzün iş ve hayat düzeni, ulaştırma hizmetlerinin aksamadan işlemesine bağlıdır.
- Ulaştırma hizmetlerinin geliştirilmesi, üretim faktörlerinin hareketliliğini ve verimini artırır
- Gelir dağılımının düzenlenmesine fayda sağlar.

Fotoğraf: Ulaştırma hizmetlerinin çeşitliliğinin ekonomiye katkısı büyüktür.

Ticaret Sektörünün Ekonomiye Katkısı

Ticaret; üreticiden tüketiciye kadar uzanan taşıma, depolama, tezgâhlama ve ambalajlama gibi bir çok işlemi kapsar. Daha yaygın bir tanımla kazanç amacı taşıyan bütün faaliyetler, ticaret kelimesi ile ifade edilir. Ticaret sektörü, iç ticaret ve dış ticaret olmak üzere iki kısımda ele alınır. İç ticaret; kâr amacıyla yapılan, sadece ham maddelerin ve mamul maddelerin satımıyla ilgili faaliyetleri kapsar. Dış ticaret ise malların ve sermayenin ülke dışına aktarımı ile ilgilidir.

Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ticari ilişkilerde kolaylık sağlayan Gümrük Birliği Anlaşması, Türkiye ticaretinde AB ülkelerinin büyük bir yer kaplamasını sağlar. Türkiye'nin ticaret ortakları içinde AB birinci; AB'nin ticaret ortaklarında ise Türkiye dördüncü sıradadır.

2017'de en çok ihracat yaptığımız ülke Almanya, İngiltere, ABD ve İtalya, ithalatta ise Çin, Almanya, Rusya ve İtalya gelmektedir ilk sıralarda gelmektedir.

Turizm Sektörünün Ekonomiye Katkısı

Günümüzde ise sanayinin gelişmesi, refah düzeyinin yükselmesi ve insanların dinlenme, gezme ve keşfetme ihtiyaçlarının artması turizmi daha önemli hâle getirmiştir. Ülkemizde turizm gelirlerinin en yüksek olduğu alan deniz turizmidir. Akdeniz ve Ege kıyıları deniz turizmi için caziptir. Sosyal ve ekonomik bir olay olarak 20. yüzyıla damgasını vuran turizmin önemini şöyle açıklayabiliriz:

- Turizm, milyonlarca insanı üretici ve tüketici olarak ilgilendirir.
- Turizm, sağladığı döviz gelirleri ile dış ticaret bilançolarının düzeltilmesini sağlayan bir faktördür.
- Turizm, ekonominin itici ve sürükleyici bir elemanıdır.
- Doğal ve kültürel çevrenin korunması ve değerlendirilmesini sağlayan bir faktördür.

Turizmin Türkiye ekonomisi için önemi büyüktür. Çünkü ülkemizin turizm potansiyeli azımsanmayacak bir düzeydedir. Zengin doğal ve tarihî alanlar Türkiye'ye her yıl binlerce turistin gelmesini sağlar. Artan turizm yatırımları ve turistik alanların tanıtımı ile bu sektörün ekonomideki payı artmıştır. Dış ticaret açığını azaltmada ve döviz girdisi sağlamadaki önemi ile turizmin ekonomideki yeri daha da önem kazanmaktadır.

SORULAR

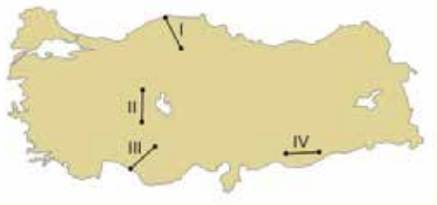
Soru: 1

Ülkemizde transit taşımacılığın gelişmiş olması öncelikle ülkemizin hangi özelliğinin bir sonucudur?

A) İnsan gücü B) Sermaye birikimi
C) Konum özellikleri D) Kültür özelikleri
E) Nüfus yapısı (Cevap C)

Soru: 2

Haritada Türkiye'de yapılması planlanan demiryolu hatları gösterilmiştir.

Coğrafi konum özellikleri düşünüldüğünde aynı uzunlukta ve aynı özelliklere sahip olan bu hatlardan hangi ikisinin maliyetinin diğer ikisine göre daha fazla olması beklenir?

A) I ve II. B) I ve III. C) II ve III.
D) II ve IV. E) III ve IV. (Cevap A)

Soru: 3

Aşağıdakilerden hangisi turizm sektörünün ülke ekonomisine katkılarından değildir?

A) Doğrudan döviz girdisi sağlar.
B) Doğal turizm alanlarının artmasını sağlar.
C) İstihdam oluşumunu sağlar.
D) Dış ticaret açığının kapanmasını sağlar.
E) Diğer sektörlerin de gelişimini sağlar.
(Cevap B)

Soru: 4

Ulaşımı etkileyen faktörler, doğal ve beşerî olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

I.Yer şekillerinin yüksek ve engebeli olması
II. Teknolojik altyapının gelişmiş olması
III. Coğrafi konumun uygun olması
IV. Ekonomik faaliyetlerin çeşitli olması

Yukarıdakilerden hangileri ulaşımı etkileyen beşerî faktörler arasında yer almaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV (Cevap D)